

Abstrakt (česky)

V literatuře bylo evidováno, že představitelnost slova – snadnost, s jakou slovo vyvolává mentální obraz toho, co označuje – ovlivňuje zpracovávání jeho různých tvarů (např. Prado – Ullman, 2009), jeho osvojování (např. McDonough et al., 2011) a osvojování gramatických morfémů (Smolík, v tisku). Diplomová práce navazuje na Smolíkovu studii a snaží se ověřit, zda představitelnost kmene slova má i v češtině vliv na osvojování jeho flexe. Zaměřovali jsme se na osvojování nominativu plurálu u substantiv a na druhou osobou přítomného singularu a minulého příčestí u sloves. Nasbírali jsme ohodnocení vybraných slov podle představitelnosti a ostatních proměnných, které mohou při osvojování slovních tvarů významně působit, a pomocí dotazníků distribuovaných rodičům jsme zjišťovali, jak si děti dané tvary vybraných slov osvojují. Výsledky ukazují, že představitelnost významně predikuje věk osvojení nominativu singularu a věk osvojení všech sledovaných slovesných tvarů. Absence efektu představitelnosti u osvojování nominativu plurálu patrně souvisí s obecně velkou mírou (a tedy se sníženou variabilitou hodnot) představitelnosti substantiv v našem materiálu. Podáváme dvě vysvětlení toho, proč k efektu představitelnosti u ostatních sledovaných tvarů dochází: představitelnější slova šetří mentální energii a tato energie může být využita ke generování slovních tvarů či k formulaci výpovědi, v níž se má tvar vyskytovat; tvary představitelnějších slov jsou lépe ukládány v sémantické paměti a lépe ze sémantické paměti vybavovány – dítě si tedy může tvary představitelnějších slov lépe zapamatovat, vybavit, a tím pádem začít produkovat dříve než tvary méně představitelných slov. Věnujeme se podrobněji implikacím podaných vysvětlení a uvažujeme o dalších faktorech, které se mohou s efektem představitelnosti prolínat.